രഘുവംശത്തിലെ നന്ദിനീ സപര്യയും മനുഷ്യാനന്തരലോകത്തിലെ പരിപാലന രാഷ്ട്രതന്ത്രവും

ഡോ. കെ. എസ്. ലത
അസിസ്റ്റന്റ് പ്രൊഫസർ, വേദാന്ത വിഭാഗം, സർക്കാർ സംസ്കൃത കോളേജ്, തൃപ്പൂണിത്തുറ.

പ്രബന്ധസംഗ്രഹം

കാളിദാസന്റെ രഘുവംശം രണ്ടാം സർഗ്ഗത്തിൽ വളരെ വിശദമായി എഴുതപ്പെട്ടിട്ടുള്ള ഒരു മൃഗ മനുഷ്യ സംവാദമുണ്ട്. അത് മനുഷ്യാനന്തര ലോകത്തിലെ പരിപാലന തന്ത്രവുമായി ഒത്തുപോകുന്നുണ്ടോ എന്ന അന്വേഷണം.

താക്കോൽവാക്കുകൾ: കാളിദാസൻ, രഘുവംശം-രണ്ടാം സർഗ്ഗം, ദിലീപൻ, നന്ദിനി, ഹ്യൂമനിസം, മനുഷ്യാനന്തര ലോകത്തിലെ പരിപാലന തന്ത്രം.

ഹ്യൂമനിസം എന്ന ദർശനവും രൂപാന്തരങ്ങൾക്കു വിധേയമാണ്. സാങ്കേതികതയുടെ മികവും പരിണാമപ്രക്രിയയും ഹ്യൂമനിസത്തിന്റെ അടിസ്ഥാനപരമായ മൂല്യങ്ങൾക്ക് മാറ്റം വരുത്തിയിട്ടുണ്ട്. എഞ്ചിനീയറിംഗിന്റേയും നാനോടെക്നോളജിയുടേയും വളർച്ച മനുഷ്യന്റെ ഭൗതികവും ജീവശാസ്ത്രപരവുമായ പരിമിതികളെ മറികടക്കാൻ സഹായിച്ചു. ഹ്യൂമനിസത്തെ ഈ സാഹചര്യത്തിൽ വീണ്ടും വിശകലനം ചെയ്യുകയാണ് പോസ്റ്റ്ഹ്യൂമനിസം ചെയ്യുന്നത്. പ്രകൃതിയിലേക്കുള്ള മനുഷ്യന്റെ കടന്നുകയറ്റം രൂക്ഷവിമർശനങ്ങൾക്ക് വിധേയമാക്കപ്പെടുന്നുണ്ട് പോസ്റ്റ്ഹ്യൂമൻ ചിന്താപദ്ധതിയിൽ. 1940-കളിൽ സൈബർ നെറ്റിക്സ് വളർന്നതിനോടൊപ്പമാണ് ഈ ചിന്താപദ്ധതിയും വളർന്നതെന്ന് കാതറിൻ ഹെയിൽസ് How We Became Post-human എന്ന ഗ്രന്ഥത്തിൽ പറയുന്നുണ്ട്. “Post-humanism is the philosophy of our times” എന്ന് ഫ്രാൻസെസ്കാ ഫെറാൻഡോയും അഭിപ്രായപ്പെടുന്നു. പ്രാചീന

സംസ്കൃതഭാഷാഗ്രന്ഥങ്ങളിൽ (വേദങ്ങൾ, ഇതിഹാസങ്ങൾ, പുരാണങ്ങൾ, കാവ്യങ്ങൾ, നാടകങ്ങൾ, ദർശനങ്ങൾ) മനുഷ്യേതര ജൈവസത്തകൾ കേന്ദ്രകഥാപാത്രങ്ങളാകുന്ന സംവാദസൂക്തങ്ങളും ഉപാഖ്യാനങ്ങളും കാണപ്പെടുന്നുണ്ട്. (ഉദാ: ഋഗ്വേദം: മണ്ഡലം 10, സൂക്തം 108, സരമ-പണി സംവാദം, ശക്തമായ കൊമ്പുകളുള്ള ആട്ടുകൊറ്റൻ: മഹാഭാരതം 3, 135, ദ്വിതയുടെ ശാപം മൂലം ചെന്നായ്ക്കളായ ഏകതയും, ത്രിതയും (മഹാഭാരതം: 9, 36, മാനായി മാറിയ കിന്ദമ മുനി (മഹാഭാരതം: 1, 118)

ശുദ്ധമായ വൈജ്ഞാനിക കാഴ്ചപ്പാടിനെ മാത്രം പിൻതുടർന്നുകൊണ്ട് വൃത്തം, അലങ്കാരം, ധ്വനി, രസം, ഔചിത്യം എന്നീ പ്രാചീന ആലങ്കാരിക ദർശനങ്ങളുടെ പിൻബലത്തോടെ മാത്രമാണ് പ്രാചീന സംസ്കൃത ഗ്രന്ഥങ്ങളുടെ പ്രധാന പഠനങ്ങളെല്ലാം നടന്നിട്ടുള്ളത്. എന്നാൽ ആധുനിക സാഹിത്യസിദ്ധാന്തങ്ങളുടെ സഹായത്തോടെ പുതിയ അറിവുകളെ ഉല്പാദിപ്പിക്കുന്ന തരത്തിലുള്ള പുനർവായന അവയിൽ സാദ്ധ്യമാണ്. പശുവും നായയും ആനകളും പരുന്തും പ്രാവും മൂങ്ങയും കാക്കയും നാഗവും കഴുകനുമൊക്കെ അതാത് പ്രാചീന ഗോത്രങ്ങളുടെ നാമങ്ങളായിരുന്നുവെന്നും ടോട്ടനം ചിഹ്നങ്ങളായിരുന്നുവെന്നും കണ്ടെത്തിയിട്ടുണ്ട്. അത്തരം ചരിത്ര ഗവേഷണങ്ങളുടെ പിൻബലത്തോടെ തുടരുന്ന സാംസ്കാരിക പഠനങ്ങളിലും പ്രാചീന സംസ്കൃത ഗ്രന്ഥങ്ങളിലെ മനുഷ്യേതര സത്തയെപ്പറ്റിയുള്ള പഠനത്തിന്റെ സാദ്ധ്യതകൾ നിലനില്ക്കുന്നുണ്ട്. ഈ പശ്ചാത്തലത്തിലാണ് രഘുവംശം രണ്ടാം സർഗ്ഗം പഠനവിഷയമാകുന്നത്. മൃഗപക്ഷിസസ്യങ്ങൾ അടങ്ങുന്ന ജൈവസമൂഹവുമായി യോജിച്ചു പോകുന്ന ജീവിത വ്യവഹാരങ്ങൾ കാളിദാസ കൃതികളിൽ ധാരാളമുണ്ട്. സംരക്ഷകർ, ആശ്രിതർ, പിന്തുടച്ചക്കാർ തുടങ്ങിയ ബന്ധനിർവ്വചനങ്ങൾ ഉൾക്കൊള്ളുന്ന കുടുംബഘടനയിൽ ജൈവാജൈവലോകത്തിന്റെ മൂല്യത്തെക്കൂടി ഉൾപ്പെടുത്തിക്കൊണ്ടാണ് കവി നിർണ്ണയിച്ചിരിക്കുന്നത്. അതുകൊണ്ടാണ് വനജ്യോത്സ്നയും ദീർഘാപാംഗനും ബാലചൂതവും പഞ്ചരശുകിയും ഫലിനിയുമൊക്കെ കഥാപാത്രങ്ങളായി ജീവിക്കുന്നത്. പ്രകൃതിയോട് അനുരഞ്ജനത്തിലായിരിക്കുകയും മാനക കുടുംബ സങ്കല്പങ്ങളിൽ നിലകൊള്ളുകയും ചെയ്യുന്ന സുഘടിതമായ കാവ്യാനുശീലനമാണ് കവി സ്വീകരിച്ചിട്ടുള്ളത്. എങ്കിലും അഗ്നിയിൽ ക്ഷിപ്തമായ ശിവതേജസ്സ് പിന്നീട് ഗംഗയിൽ നിക്ഷിപ്തമായതുപോലെ ദിലീപതേജസ്സ് സുദക്ഷിണയിൽ നിഹിതമായി എന്ന ഉപമയിൽ ഭിന്നവർഗ്ഗ ക്രമത്തിൽപ്പെട്ട കുടുംബസങ്കല്പത്തിൽ നിന്നു വ്യതിചലിക്കപ്പെടുന്നതിന്റെ സൂചനയുണ്ട്.[1] അഗ്നി ശിവന്റെ രേതസ് വായിലെടുക്കുകയും

അതിൽ നിന്ന് ഒരു ശിശുവിനെ ഉല്പാദിപ്പിക്കുകയും ചെയ്തുവെന്ന കഥയിൽ സ്വവർഗ്ഗകാമനയുടെ തലം വ്യക്തമാണ്. കാവ്യസന്ദർഭത്തിൽ അതിന്റെ വിശദാഖ്യാനങ്ങൾ സമന്വയിയ്ക്കുന്നില്ലെങ്കിലും ഇത്തരമൊരു സൂചകം സ്വീകരിച്ചുവെന്നത് പ്രസ്താവനാർഹമാണ്. അതിൽ നിന്ന് ഭിന്നവർഗ്ഗ കുടുംബപദ്ധതികൾക്കു പുറത്തുള്ള ഇത്തരം വ്യതിക്രമങ്ങളും മാറുന്ന പിതൃബിംബകല്പനകളും കവിയ്ക്കപരിചിതമായിരുന്നില്ലെന്നുറപ്പിയ്ക്കാം. മാത്രമല്ല, രാജധർമ്മം എന്നത് പ്രജകളാൽ ധാർമ്മിക വിചാരണക്ക് വിധേയമാക്കപ്പെടേണ്ടതാണ് എന്ന ആധുനികാനന്തര സങ്കല്പനത്തിന്റെ പഴയകാലമാതൃക രഘുവംശം രണ്ടാം സർഗ്ഗത്തിലെ ദിലീപ മഹാരാജാവിന്റെ പശുപാലനം ഉൾപ്പെടെയുള്ള കഥാസന്ദർഭങ്ങളിൽ വായിച്ചെടുക്കാനാവും. ഈ സർഗ്ഗത്തിലെ മൃഗകല്പനകളെ ആ രീതിയിൽ പുനരാഖ്യാനം ചെയ്യുവാൻ സാധിക്കുന്ന തരത്തിലാണ് സൃഷ്ടിക്കപ്പെട്ടിരിക്കുന്നത്. അതിന് ഉപോദ്ബലകങ്ങളായി മനുഷ്യാനന്തരലോകസങ്കല്പനവും (Post-humanistic Postulations) പരിപാലന രാഷ്ട്രതന്ത്രവും (Care giving politics) ചർച്ച ചെയ്യാവുന്നതാണ്. മാനുഷികതയുടെ മികവിൽ മനുഷ്യൻ എന്ന അഹന്തയെ പ്രതിഷ്ഠിക്കുകയും ആ മാഹാത്മ്യത്തിൽ നിന്നുകൊണ്ട് ആശ്രയിക്കുന്ന ജീവജാലങ്ങളെയൊക്കെ സംരക്ഷിക്കുന്നവനെന്ന ഉദാരത പ്രകടിപ്പിയ്ക്കുകയും ചെയ്യുമ്പോൾ പ്രകൃതിയിൽ മനുഷ്യനും മൃഗത്തിനും ഇടയിൽ അതിർത്തി രേഖകളൊന്നുമില്ല , ഒന്ന് ഒന്നിനേക്കാൾ ശ്രേഷ്ഠമല്ലെന്ന വസ്തുതയും കണക്കിലെടുക്കേണ്ടിയിരിക്കുന്നു. മനുഷ്യൻ സ്വയം മഹാനെന്ന മിഥ്യാധാരണ മാറ്റിവച്ച് ഒരു സഹവർത്തിത്വമതമാണു സ്വീകരിക്കേണ്ടത് എന്ന അടിസ്ഥാനപരമായ കാഴ്ചപ്പാടിലേയ്ക്ക് ഈ ചിന്തകൾ ചെന്നെത്തുകയും ചെയ്യുന്നുണ്ട്. സംരക്ഷണവും പരിചരണവുമൊക്കെ എല്ലാവരുടേയും പരസ്പരധർമ്മമാണ്. സ്ത്രീ, പുരുഷൻ, ശക്തൻ, ദുർബ്ബലൻ തുടങ്ങിയ വിഭാഗീകരണങ്ങൾ അതിനു കണ്ടെത്തേണ്ടതില്ല. രഘുവംശത്തിലെ മൃഗകല്പനകളിൽ പലതും മനുഷ്യനും മുകളിലായി സ്വഭാവികതയിൽ തന്നെ മൃഗങ്ങളെ പ്രതിഷ്ഠിക്കുന്നുണ്ട്. രാജാവിന്റെ കാര്യസാദ്ധ്യത്തിനായുള്ള നന്ദിനീ സപര്യ. കാട്ടിലൂടെ വന്യമൃഗങ്ങളെ അമർച്ച ചെയ്യാനോ എന്ന പോലെ വില്ലേന്തിയുള്ള നടപ്പ്. രാജാവിന്റെ സാന്നിദ്ധ്യത്തിൽ കാടിന്റെ വന്യത ശമിയ്ക്കുന്നു , ശക്തൻ ദുർബ്ബലനെ ഉപദ്രവിക്കുന്നില്ല. കൃഷ്ണമൃഗങ്ങൾ രാജാവിൽ നിഗൂഢമായിരിക്കുന്ന ദയാർദ്രഭാവത്തെ മനസ്സിലാക്കി വലിയ കണ്ണുകൾ വിടർത്തി രാജാവിനെ നോക്കുന്നു. ദയാലുവായ രാജാവിനെ കാതരമായി നന്ദിനി നോക്കുന്നു. ദംഷ്ട്രാമയൂഖങ്ങൾ കാട്ടി ഒട്ടൊന്നു ചിരിച്ച് സംസാരിക്കുന്ന സിംഹം - ഇവയെല്ലാം

മനുഷ്യ കേന്ദ്രീകൃത ലോകത്തിലെ പരിപാലനരാഷ്ട്രതന്ത്രത്തിന്റെ അളവു കോലിൽ നിർമ്മിക്കപ്പെട്ടതാണെങ്കിലും മനുഷ്യാനന്തര ലോകത്തിന്റെ അളവു ളുക്കങ്ങൾക്കും വഴങ്ങുന്നവയാണ്.

മഹാകവി കാളിദാസന്റെ കൃതികളിൽ ഇൻഡ്യയുടെ പൈതൃകവും ഭൂമിശാസ്ത്രവും പ്രതിഫലിക്കുന്നു. പ്രാചീനേന്ത്യയിലെ ഭക്ഷണ ശൈലിയും വസ്ത്രധാരണ രീതിയും അലങ്കാരങ്ങളും ആചാരങ്ങളും കാർഷികോത്പന്നങ്ങളും മത്സ്യവിഭവങ്ങളും അവയിൽ പ്രതിപാദിക്കപ്പെടുന്നുണ്ട്. രഘുവംശത്തിൽ പായസവും മോദകവും ശിഖരിണിയും പോലുള്ള ഭക്ഷണവിശേഷങ്ങളെപ്പറ്റി സൂചനയുണ്ട്. ലഹരി നുണയുന്ന സ്ത്രീ-പുരുഷന്മാരുടെ ചിത്രമുണ്ട്. നാളികേരാസവും സിധുവും മധൂകാസവവും പോലെ വ്യത്യസ്ത ലഹരിപാനീയങ്ങളെ വർണ്ണിക്കുന്നുണ്ട്. പാന ഭൂമിയും ചഷകങ്ങളും മാമ്പൂക്കളും മധൂകപ്പൂക്കളും ചേർത്തു സുഗന്ധം നല്കിയ ലഹരിപാനീയങ്ങളും തെങ്ങിൻ കള്ളു കുടിക്കുന്ന പടയാളികളും മദ്യലഹരിയിൽ നിന്നു മുക്തി നല്കുന്ന 'മദ്സ്യന്ദിക' എന്ന ഔഷധത്തെപ്പറ്റിയുള്ള പരാമർശവും ഒക്കെ ചേർത്തു വച്ചാൽ അക്കാലത്തെ സാമൂഹ്യ ജീവിതത്തിന്റെ ഒരേകദേശ ചിത്രം കണ്ടെത്താം[2] അതുപോലെ രഘുവിന്റെ സൈന്യത്തിന്റെ ദിഗ്വിജയ സഞ്ചാര മാർഗ്ഗം പരിശോധിച്ചാൽ അഞ്ചാം നൂറ്റാണ്ടിലെ ഇന്ത്യയുടെ ഭൂപടം നമുക്ക് കാണാം. രഘുവിന്റെ ദിഗ്വിജയയാത്ര കാമരൂപത്തിൽ നിന്ന് (ആസാം) അവന്തിയും വിദർഭയും മാഹിഷ്മതിയും കടന്ന് അപരാന്ത ദേശം (കൊങ്കൺ) പിടിച്ചടക്കി പാരസിക (പെർസ്യ) ദേശത്തേയ്ക്കാണ് പോകുന്നത്. കുറച്ചുദൂരം കടൽമാർഗ്ഗം സഞ്ചരിച്ച് പിന്നെ കരമാർഗം സ്വീകരിക്കുന്നു. സൈനിക നീക്കത്തിനിടെ കാംബോജത്തിലെ (സിയാംഗ്-ചൈന) വാങ്ക്ഷു നദീതീരത്ത് ജീവിക്കുന്ന താടി വളർത്തിയ കുതിരപ്പടയാളികളെ (ഹൂണന്മാർ) തോല്പിച്ച കഥ പറയുന്നുണ്ട്. ഈ യാത്രാമാർഗ്ഗം പ്രാചീനേന്ത്യയുടെ ഭൂപടവുമായി ഒത്തുപോകുന്നുണ്ടെന്ന് ചരിത്രകാരന്മാർ കണ്ടെത്തിയിട്ടുണ്ട്.[3]

ഇങ്ങനെ ഭൂമിശാസ്ത്രവും സാമൂഹ്യാചാരങ്ങളും പ്രകടമാകുന്നതുപോലെ തന്നെ മനുഷ്യനും മൃഗങ്ങളും തമ്മിലുള്ള പരസ്പരാനുകൂലനങ്ങളിലൂടെയുള്ള സഹവർത്തിത്വവും കാവ്യശരീരത്തിൽ വെളിപ്പെടുന്നുണ്ട് . മറ്റു ജീവജാലങ്ങളെപ്പോലെ യാതൊരു വ്യതിരിക്തതയുമില്ലാതെ ഉടലെടുത്ത മനുഷ്യവംശം തനിക്കൊപ്പം നിലനിന്നു പോന്ന മറ്റു ജീവിവർഗ്ഗത്തിന്റെ സംരക്ഷകനും സംഹാരകനുമായി വളർന്നതിന്റെ ചരിത്രം ഈ ഗ്രന്ഥത്തിലും പതിഞ്ഞു കിടപ്പുണ്ട്.[4] ദൈവികതയ്ക്കോ അമാനുഷികതയ്ക്കോ അല്ല മനുഷ്യനാണ് ഹ്യൂമനിസത്തിൽ

പ്രാധാന്യമുള്ളത്. മനുഷ്യകേന്ദ്രിതമായ മൂല്യത്തിലും നന്മയിലും ഊന്നിക്കൊണ്ട് മനുഷ്യപ്രശ്നങ്ങൾ പരിഹരിക്കുന്നതിനുള്ള യുക്തിസഹമായ മാർഗ്ഗങ്ങൾ തേടുന്നുവെന്നതാണ് ഈ ചിന്താപദ്ധതിയുടെ പ്രാധാന്യം.

ഈ നവോത്ഥാന സാംസ്കാരിക പ്രസ്ഥാനം മധ്യകാല സ്കോളാസ്റ്റിസിസത്തിൽ നിന്ന് മാറി പുരാതന ഗ്രീക്ക്, റോമൻ ചിന്തകളോടുള്ള താൽപര്യം ആധുനിക എഴുത്തുകാരിൽ പുനരുജ്ജീവിപ്പിച്ചു. യുക്തിസഹമായ സ്വയംഭരണാധികാരം എന്ന സങ്കല്പത്തെ കേന്ദ്രീകരിച്ച് നിലനില്ക്കുന്നതു കൊണ്ട് വ്യക്തിയുടെ അവിഭാജ്യവും വ്യവസ്ഥാപരവുമായ സ്വഭാവത്തെ പരിഗണിക്കുന്നില്ല എന്ന വിമർശം ഈ ചിന്താപദ്ധതിയെപ്പറ്റി നിലനില്ക്കുന്നുണ്ട്. ഒരുവന്റെ ക്ഷേമം പ്രോത്സാഹിപ്പിക്കുകയാണ് അപരന്റെ കടമ എന്ന തത്ത്വത്തിലൂന്നി നിന്നുകൊണ്ട് മതത്തെയും അമാനുഷികതയെയും നിരാകരിക്കുകയാണ് ഹ്യൂമനിസം ചെയ്യുന്നത്. അത്തരമൊരു വായന ഇവിടെ സാദ്ധ്യമാണ്. രഘുവംശം രണ്ടാം സർഗ്ഗം തുടങ്ങുന്നതു തന്നെ പാൽ കുടിപ്പിച്ചതിനു ശേഷം പിടിച്ചുകെട്ടപ്പെട്ട കുട്ടിയുള്ള പശുവിനെ വനത്തിലേക്ക് മേയാൻ കൊണ്ടുപോകുന്നു എന്ന പ്രസ്താവനയോടെയാണ്. പശു മുനിയുടെ വളർത്തുമൃഗമാണ്. രാജാവിന് പശുപരിപാലനം കാര്യസാദ്ധ്യത്തിനുള്ള ഉപായമാണ്. 'വനായ പീതപ്രതിബദ്ധവത്സാം' എന്നു പറയുമ്പോൾ ആ വിശേഷണത്തിൽ പ്രകടമാകുന്ന ഒരനീതി ഉണ്ട്. പാൽ കുടിപ്പിച്ചതിനു ശേഷം പിടിച്ചു കെട്ടപ്പെട്ട കുട്ടി എന്ന വിശേഷണത്തിൽ കെട്ടിയ ആളുടെ മനോധർമ്മം പ്രത്യക്ഷമാണ്. ആ പ്രവൃത്തി പശുവിനും കിടാവിനും അനുകൂലമോ എന്ന സന്ദേഹം രാജാവിനെ പ്രതിസ്ഥാനത്തു നിർത്തുണ്ട്. എങ്കിലും പശുപാലനം രാജാവിന് ഭൂമിപാലനം പോലെ അതീവ ജാഗ്രതയോടെ അനുഷ്ഠിക്കേണ്ട കർത്തവ്യമാണെന്ന സൂചനയുണ്ട്. ആ പശുവിനെ തടവിയും ചൊറിഞ്ഞും ഇഷ്ടപ്പെട്ട ഇളം പുൽത്തലപ്പുകൾ പറിച്ച് വായിൽക്കൊടുത്തും കാട്ടീച്ചകളെ ആട്ടിയോടിച്ചും യഥേഷ്ടം മേയാൻ വിട്ടും അവളുടെ ഒപ്പം നിന്നും നടന്നും അവൾ കിടക്കുമ്പോൾ അരികിലിരുന്നും അവൾ കുടിയ്ക്കുമ്പോൾ മാത്രം ജലം കുടിച്ചും നിഴലുപോലെ പിന്തുടർന്നും രാജാവ് ഒരു നല്ല പശുപാലകനായി പരിണമിക്കുന്നുണ്ട്. രാജചിഹ്നങ്ങൾ ധരിച്ചിട്ടില്ലെങ്കിലും രാജശ്രീയിൽ വിളങ്ങുന്ന രാജാവ് ഉള്ളിൽ മദം തിങ്ങിയ ഗജേന്ദ്രനെപ്പോലെ ശോഭിച്ചു എന്ന ഉപമ പുതിയ സാഹചര്യങ്ങളോടുള്ള നൃപേന്ദ്രന്റെ ഒത്തുതീർപ്പായി കാണാം. എങ്കിലും രാജാവിന്റെ അടക്കിവച്ച ക്ഷാത്രവീര്യത്തിന്റെ ഒരു പ്രകടീ ഭാവമുണ്ടിവിടെ. മുനിയുടെ ഹോമപ്പശുവിനെ രക്ഷിക്കാനെന്ന വ്യാജേന വന്യജന്തുക്കളെ അടക്കി നിർത്താനിറങ്ങിയതോ

എന്ന സന്ദേഹം ഉണ്ടാക്കിക്കൊണ്ട് വില്ലേന്തി കാട്ടിലൂടെ സഞ്ചരിക്കുമ്പോഴാണത്. അവനീപാലനത്തിനിടെ ദുഷ്ടമൃഗങ്ങളെ അടക്കി നിർത്തുന്ന ഭരണാധികാരിയുടെ രക്ഷകഭാവം വന്യജീവികളുടെ സ്വന്തം ആവാസസ്ഥാനത്ത് പ്രസക്തമോ എന്ന ചോദ്യത്തിന് മനുഷ്യാനന്തരകാല സിദ്ധാന്തങ്ങളിൽ ഉത്തരമുണ്ട്. അത് മനുഷ്യനിൽ സദാ ജാഗ്രത്തായിരിക്കുന്ന അധീശത്വ ഭാവമെന്നാണ്. എന്നാൽ പൊട്ടിച്ചെടുത്ത കാട്ടുവള്ളികൾ കൊണ്ട് മുടി ഉയർത്തിക്കെട്ടി കാട്ടിലൂടെ അലസമായി സഞ്ചരിക്കുന്ന രാജാവ് വനസ്ഥലിയോട് അന്യഥാത്വമോ വ്യതിരിക്തതയോ പുലർത്തുന്നില്ലെന്നതു വ്യക്തമാണ്.

ആ ദൃശ്യത്തിൽ ദിലീപന്റെ നർമ്മഭാവവും കാടിനോടുള്ള ഇണക്കവും ഋജുതയും സ്ഫുരിക്കുന്നു. ഒപ്പം കാട് രാജാവിന് സ്വരാജ്യമായി മാറുന്ന ചിത്രവും കാണാം. ദയാലുവായ രാജാവിനെ ഭയംകൂടാതെ വീക്ഷിക്കുന്ന മാൻപേടകൾ എന്ന വിവക്ഷ മനുഷ്യകേന്ദ്രിതലോകത്തിന്റെ നേർവ്യവഹാരമാണ്. രാജാവിന്റെ സാന്നിദ്ധ്യം കാടിന്റെ വന്യതയെ ശമിപ്പിക്കുന്നുണ്ട്, ജന്തുക്കൾ ശാന്തരാവുകയും കാട്ടുതീ സ്വയമണയുകയും ചെയ്യുന്നുണ്ട്. ക്ഷത്രവീര്യത്തേക്കാൾ സാത്വിക പ്രഭാവനാണ് ഇവിടെ രാജാവ്. രാജാവിനും പത്നിയ്ക്കും മദ്ധ്യേ നില്ക്കുന്ന നന്ദിനി വരാനിരിയ്ക്കുന്ന സദ്ഫലത്തിന്റെ നാന്ദി പോലെ കാണപ്പെട്ടു എന്ന നിരീക്ഷണം മൃഗകേന്ദ്രിതമായ ഒരു ഫലസിദ്ധിയെ ബോധിപ്പിച്ചു കൊണ്ട് മൃഗസത്തയെ ബലപ്പെടുത്തുന്നുണ്ട്. പിന്നീട് ബലിദീപം അണയാതെ കാക്കുന്ന യജമാനനെ പോലെ നന്ദിനിയെ സംരക്ഷിച്ചു കൊണ്ട് അവളുറങ്ങിയപ്പോൾ രാജാവുറങ്ങി. പ്രഭാതത്തിലവളുണർന്നപ്പോൾ രാജാവുണർന്നു. ഇങ്ങിനെ കടന്നുപോയ 21 ദിനങ്ങൾ കൊണ്ട് രാജാവിന്റെ നന്ദിനീ സേവയിലുള്ള ആത്മാർപ്പണവും സന്നദ്ധതയും വ്യക്തമാക്കുന്നു. അതൊന്നു പരീക്ഷിച്ചുറപ്പിയ്ക്കാനാണ് നന്ദിനി ഗംഗയ്ക്കരികിലുള്ള പച്ചപുല്ലു നിറഞ്ഞ ഹിമവാന്റെ ഗുഹയിലേക്ക് കയറിപ്പോകുന്നത്. പശുവിന്റെ അപ്രതിരോധ്യതയിലും തന്റെ ക്ഷാത്രവീര്യത്തിലും ഒരേ പോലെ ഉറപ്പുള്ള രാജാവ് വനഭംഗിയിൽ ശ്രദ്ധിച്ചു നിന്ന അല്പനേരത്തിനിടയിൽ പശുവിന്റെമേൽ ചാടിവീഴുന്ന ഒരു സിംഹം മാന്യമായ സഹവർത്തിത്വ ക്രമങ്ങളെയെല്ലാം തെറ്റിയ്ക്കുന്നുണ്ട്. രാജാവിന്റെ പെട്ടെന്നുള്ള പ്രതികരണം ഒരു വില്ലാളിയുടേതാണ്. പക്ഷേ, അമ്പയയ്ക്കാൻ ഉയർത്തിയ വലത്തു കൈ അമ്പിന്റെ കടയ്ക്കൽ ഉറച്ച് രാജാവ് നിശ്ചലനായി നില്ക്കുന്നു. മന്ത്രങ്ങളാൽ തടയപ്പെട്ട വീര്യത്തോടെ പിടയുന്ന നാഗത്തെപ്പോലെ അസ്ത്ര വിദ്യയിലുള്ള വൈഭവം ഉള്ളിലടക്കി എരിയുന്ന രാജാവിനോട് മനുഷ്യ ഭാഷയിൽ ആ സിംഹം പറയുന്നത് മരങ്ങളെപ്പിഴുതെറിയുന്ന കൊടുങ്കാറ്റ്

കരിമ്പാറക്കെട്ടിനു മുന്നിൽ നിസ്തേജനാണെന്നാണ്. ഇവിടെ മുതൽ ഒരു മൃഗത്താൽ വിചാരണ ചെയ്യപ്പെടുന്ന രാജാധികാരത്തിന്റെ അസ്പൃശ്യ ലോകങ്ങൾ കാണാം. അടക്കിവച്ച നർമ്മവും നിശിതമായ പരിഹാസവും കൊണ്ട് കീറിമുറിക്കപ്പെട്ട അധികാര സ്വരൂപമായ് നിസ്തേജനാവുന്നുണ്ട് രാജാവ്. സ്വമാഹാത്മ്യവർണ്ണനയും കാര്യനിർവ്വഹണപരതയും ഉൾപ്പെടുത്തി ഒരു മൃഗത്തെ നായകസ്ഥാനത്തു പ്രതിഷ്ഠിക്കുന്നുണ്ടിവിടെ.

രാജാവിന് ആയുധമുപയോഗിക്കാൻ കഴിയാത്തതിലെ അഭിമാനക്ഷതം കുറയ്ക്കുന്ന തരത്തിലുള്ള ചില വിശദീകരണങ്ങളും സിംഹത്തിന്റെ വാക്കുകളിലുണ്ട്. മഹേശ്വരനോടുള്ള ആദരവ് നിലനിർത്തിക്കൊണ്ടു തന്നെ ഗുരുവിന്റെ ധനം സംരക്ഷിക്കണമെന്ന കർത്തവ്യ ബോധത്തോടെ ദിലീപൻ വളരെ വേഗം ആ വിഷമ പ്രശ്നം പരിഹരിയ്ക്കുന്നു. താങ്കളുടെ ശരീരവൃത്തി എന്റെ ശരീരം കൊണ്ട് നിറവേറ്റുക, സന്ധ്യയ്ക്ക് അമ്മ മടങ്ങിയെത്തുന്നതും കാത്തിരിക്കുന്ന ഒരു കിടാവുള്ള ഈ പശുവിനെ വിട്ടയയ്ക്കുക എന്നത് അനുയോജ്യമായ ഒരു ഒത്തുതീർപ്പാണ്. അപ്പോൾ ഗുഹയിലെ ഇരുട്ടിനെ ദംഷ്ട്രകളുടെ കാന്തിയാലകറ്റിക്കൊണ്ട് ഒന്നു ചിരിച്ച് സിംഹം അർത്ഥപതിയോട് സംസാരിച്ചു.

> एकातपत्रं जगतः प्रभुत्वं
> नवं वयः कान्तमिदं वपुश्च।
> अल्पस्य हेतोर्बहुहातुमिच्छन्
> विचारमूढः प्रतिभासि मे त्वम्।[5]

എന്ന ശ്ലോകം കൊണ്ട് ഒരു പശുവിനെ രക്ഷിയ്ക്കാൻ വേണ്ടി സ്വയം നഷ്ടപ്പെടുത്തുന്ന രാജാവ് വിഡ്ഢിയാണെന്ന മൃഗേന്ദ്രപക്ഷം ഭംഗിയായി സ്ഥാപിച്ചിരിയ്ക്കുന്നു. ഭൂതാനുകമ്പ കൊണ്ടാണിതിനൊരുങ്ങുന്നതെങ്കിൽ രാജാവിന്റെ ശരീര ത്യാഗം കൊണ്ട് ഒരു പശുവാണ് രക്ഷിക്കപ്പെടുന്നത്. സുഖമായി ജീവിച്ചിരുന്നാൽ പിതാവ് പുത്രനെയെന്ന പോലെ തന്റെ പ്രജകൾക്കെല്ലാം വേണ്ടി കാലങ്ങളോളം ഹിതം അനുഷ്ഠിക്കാം. കോടിപ്പശുക്കളെ ഗുരുവിന് ദാനം ചെയ്ത് ഗുരുവിന്റെ കോപം ഇല്ലാതാക്കാം. അതുകൊണ്ട് പരമ്പരകൾക്ക് മംഗളകാരിയായ ഊർജ്ജസ്വലമായ സ്വശരീരത്തെ സംരക്ഷിക്കുക. മഹീന്ദ്രനായ രാജാവിന്റെ പാദങ്ങൾ ഭൂമിയെ സ്പർശിക്കുന്നു എന്നതു മാത്രമാണ് ദിലീപനെ സാക്ഷാത് ഇന്ദ്രനിൽ നിന്നു വിഭിന്നനാക്കുന്നത് തുടങ്ങിയ സിംഹത്തിന്റെ വാദമുഖങ്ങൾ അതിധിഷണാശാലിയായ രാജാവിനുപരിയായി നില്ക്കുന്ന ബൗദ്ധികാദർശങ്ങളിലൂടെയുള്ള തിരിച്ചടികളാണ്. മൃഗരൂപത്തിൽ മനുഷ്യാർജ്ജിത പ്രജ്ഞയ്ക്കും (Artificial intelligence) മുകളിൽ നിന്ന് സംസാരിക്കുന്ന

ഒരു ജീവിയെയാണ് ഇവിടെ സൃഷ്ടിച്ചിരിക്കുന്നത്. മനുഷ്യന്റെ സർവ്വാതിശായിത്വം മായുകയാണോ? പകരം വരുന്നതാരാണ്? മനുഷ്യൻ പ്രകടിപ്പിക്കുന്ന സ്വേച്ഛാധിപത്യവും ഹത്യാധികാരവും എത്രത്തോളം പ്രസക്തമാണ്? (പോസ്റ്റ് ഹ്യൂമൻ വിചാരലോകങ്ങൾ: ടി.ടി. ശ്രീകുമാർ)ലോകത്തെ പുതിയൊരു വഴിത്തിരിവിലേയ്ക്കു നയിക്കുന്ന മനുഷ്യാനന്തരദർശനങ്ങൾ ഉയർത്തുന്ന ചോദ്യങ്ങൾക്കു മൂർത്തരൂപം ലഭിക്കുന്നുണ്ടിവിടെ. ദേവാനുചരൻ എന്ന മേൽവിലാസം പേറുന്ന സിംഹത്തിന്റെ വാക്കുകൾക്ക് മനുഷ്യദേവൻ നല്കുന്ന മറുപടിയിൽ പരാനുകമ്പയുടെ കടൽ ഇരമ്പുന്നുണ്ട്. മനുഷ്യനെ ഏറ്റവും ശ്രേഷ്ഠമായ സൃഷ്ടിയാക്കി മാറ്റുന്ന മാനുഷ്യകത്തിന്റെ മാഹാത്മ്യം പ്രകടമാക്കുന്നതാണ് നന്ദിനിയുടെ കണ്ണുകളിലെ രക്ഷിക്കണേ എന്ന അർത്ഥനയ്ക്ക് പ്രതികരണമായിക്കാണുന്ന ക്ഷത്രിയൻ എന്ന പദത്തിന്റെ അർത്ഥവിചാരം. ക്ഷത്രിയശബ്ദത്തിന്റെ അർത്ഥത്തെ നഷ്ടപ്പെടുത്തിയിട്ട് ഞാൻ ശരീരവും രാജ്യവും നിലനിർത്തിയാൽ എനിയ്ക്കു വന്നു ചേരാനിടയുള്ള അപകീർത്തി എത്രയായിരിക്കും? എന്റെ ശരീരം സ്വീകരിക്കുക, പശുവിനെ വിട്ടയയ്ക്കുക. ശരീരത്തെക്കുറിച്ചുള്ള സ്വത്വബോധം മാറ്റിവച്ച് ഒരു മാംസപിണ്ഡം പോലെ സ്വ:ശരീരത്തെ സിംഹത്തിനു മുന്നിൽ സമർപ്പിയ്ക്കുമ്പോൾ മനുഷ്യരാജൻ ഉദാത്ത നായകനാകുന്നുണ്ട്. കാവ്യരസം കരുണത്തിലെത്തുന്നുണ്ട്. എങ്കിലും വർത്തമാനകാലത്തിന്റെ യുക്തിഭദ്രമായ ചിന്താധാരകളെ മൃഗരാജനാണ് പ്രതിനിധീകരിക്കുന്നത്. കൊടിയ സിംഹനിപാതം കാത്തു കിടക്കുമ്പോൾ രാജാവിനു മേൽ വിദ്യാധര പുഷ്പവൃഷ്ടി. അമ്മയെപ്പോലെ പാൽ ചുരത്തി നില്ക്കുന്ന സുരഭീ പുത്രി. എന്താഗ്രഹിച്ചാലും നല്കാൻ കഴിയുന്നവൾ, അന്തകനു പോലും അസ്പൃശ്യ, അവൾ മായ കാട്ടി പരീക്ഷിച്ചതാണ് എന്ന വെളിപ്പെടുത്തൽ. ഇക്കാലത്ത് Virtual reality യും Animated Series-കളും കൊണ്ടുവരുന്ന മായാലോകത്തിന്റെ തഥ്യകളും ത്രസിപ്പിയ്ക്കുന്ന അത്ഭുതാനുഭവങ്ങളും ക്രിസ്തുവിനു മുമ്പ് ഒന്നാം നൂറ്റാണ്ടിലേ ആവിഷ്കരിക്കപ്പെട്ടതു പോലെയുള്ള ഈ രംഗം നാടകീയമാണ്. ഈ മൃഗ മനുഷ്യാഭിമുഖം മനുഷ്യാനന്തര ലോകത്തിലെ പരിപാലനതന്ത്രങ്ങൾക്ക് യോജിക്കും വിധം എഴുതപ്പെട്ടിട്ടുള്ളതാണ്. അതുകൊണ്ടുതന്നെ പ്രാചീന സംസ്കൃത കാവ്യനാടകശാസ്ത്ര ഗ്രന്ഥങ്ങളിലെ ഇത്തരം നൂതനവൈജ്ഞാനിക പ്രക്രിയകളുടെ അന്തർധാരകളെ സമന്വയിക്കേണ്ടതുണ്ട്. മാത്രമല്ല ഭൂതകാല വസ്തുതകളെ വർത്തമാനകാല ചരിത്ര യാഥാർത്ഥ്യങ്ങളാക്കി മാറ്റുക എന്ന പുതിയ പാഠ്യശൈലിക്ക് ഉപയുക്തമാകും വിധം ആധുനികപൂർവ്വാഖ്യാനങ്ങളിലെ മാനവികേതരതയെ വീണ്ടെടുക്കേണ്ടതുമുണ്ട്.

കുറിപ്പുകൾ

1 ജി. ഉഷാകുമാരി, കഥയും കാമനയും. പേജ്. 49.

2 Kalidasa - Date, Life & Works V.V. Mirashni & N.R. Navlekar (Net Edition)

3 ibid.

4 യുവാൽ നോവ ഹരാരി, സാപിയൻസ് (മലയാളം പരിഭാഷ) പേജ് 80..

5 രഘുവംശം, രണ്ടാം സർഗ്ഗം, ശ്ലോകം 47.

ആധാരസൂചി

1. Amal Dhari Singh, "Kalidasa: A critical study", Bharatiya Vidya Prakashan, Delhi, 1976.
2. Erin E. Edwards, "The modernist corpse posthumanism and the posthumous", University of Minnesota, 2017.
3. Erin McKennam, "Living with animals: Rights, Responsibilities and Respect", Rowman and Littlefield Publishers, 2020.
4.. Francesca Ferrando, "Philosophical Post humanism", London-New York –Oxford New Delhi –Sydney : Bloomsbury Academic, 2019.
5. Katherine Hayles. N, "How We Became Post human", The University of Chicago Press, London, 1999.
6. Satya Vrut Shastri, "Kalidasa in Modern Sanskrit Literature", Eastern Book Linkers, Delhi ,1991.
7. Sten Pultz, Mariene Karrison and Martin Karisson (Editors), "How Literature Comes to Matter: Post Anthropocentric Approaches to fiction", Edinburgh University Press, 2021.
8. ഉഷാകുമാരി ജി. ഡോ., "കഥയും കാമനയും", ലോഗോസ് ബുക്ക്സ് , പാലക്കാട്, 2018.
9. കൊസാംബി ഡി.ഡി. "ഇന്ത്യാചരിത്ര പഠനത്തിനൊരു മുഖവുര", മൈത്രി ബുക്ക്സ് , തിരുവനന്തപുരം, 2010
10. ചന്ദ്രശേഖര വാര്യർ പി., "രഘുവംശം", ജ്യോതി പ്രസ്സ് ഇരിങ്ങാലക്കട, 1989.
11. ശ്രീകുമാർ, ടി.ടി., ഡോ., പോസ്റ്റ് ഹ്യൂമൻ വിചാരലോകങ്ങൾ: സൗന്ദര്യം, രാഷ്ട്രീയം, മൃത്യുരാഷ്ട്രീയം, കോഴിക്കോട്, പുസ്തക പ്രസാധകസംഘം, 2021.
12 സുധാംശു ചതുർവേദി ഡോ., "കാളിദാസ് ഔർ ഉൻ കി കൃതിയാം", ആയുഷ് പബ്ളിഷിംഗ് ഹൗസ്, ഡൽഹി, 2018.
13 "ശ്രീ ശിവമഹാപുരാണം" (മലയാള വിവർത്തനം) ശ്രീ വിദ്യാധിരാജ പബ്ളിക്കേഷൻസ്, 2012.
14 കാളിദാസ കൃതികൾ (സമ്പൂർണ്ണം), ഡി.സി. ബുക്ക്സ്, 2004

lethasanthosh1@gmail.com